

Warszawa, dnia 13 września 2021 r.

Poz. 1681

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI¹⁾

z dnia 31 sierpnia 2021 r.

w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej

Na podstawie art. 29a ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1123, 1610 i 2112 oraz z 2021 r. poz. 464) zarządza się, co następuje:

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki bezpieczeństwa i higieny służby strażaków, z uwzględnieniem wymagań:

- 1) bezpieczeństwa i higieny służby w obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) w zakresie wyposażenia strażaków w środki ochrony indywidualnej;
- 3) w zakresie zabezpieczenia medycznego strażaków podczas akcji ratowniczej, ćwiczeń i szkolenia;
- 4) bezpieczeństwa i higieny służby podczas akcji ratowniczej, ćwiczeń i szkolenia.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) akcji ratowniczej na wysokości lub ćwiczeniach i szkoleniu na wysokości – rozumie się przez to czynności wykonywane na wysokości powyżej 1 m nad poziomem podłogi lub ziemi, w tym czynności wykonywane z kosza drabiny, podnośnika lub podestu roboczego, w szczególności gdy ich wykonanie może wymagać wychylania się poza obrys elementów konstrukcyjnych lub elementów chroniących przed upadkiem z wysokości; do akcji ratowniczej, ćwiczeń i szkolenia na wysokości nie zalicza się czynności wykonywanych na powierzchni, niezależnie od wysokości, na jakiej się znajduje, jeżeli powierzchnia ta jest osłonięta ze wszystkich stron do wysokości co najmniej 1,5 m pełnymi ścianami lub ścianami z oknami oszklonymi oraz gdy jest wyposażona w inne stałe konstrukcje lub urządzenia chroniące strażaka przed upadkiem z wysokości;
- 2) akcji ratowniczej poniżej poziomu terenu lub ćwiczeniach i szkoleniu poniżej poziomu terenu – rozumie się przez to czynności wykonywane w wykopach, rowach, piwnicach, studniach i zagłębieniach o głębokości poniżej 1 m;
- 3) organizatorze ćwiczeń, szkoleń, w tym szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby – rozumie się przez to kierownika jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej;
- 4) poduszce amortyzacyjnej – rozumie się przez to powierzchnię wykonaną z materiałów zapewniających pochłanianie energii, właściwą sprężystość i odporność na odkształcanie, używaną w celu maksymalnego ograniczenia prawdopodobieństwa powstania urazów dzięki kontaktowi z jej płaszczyzną poziomą;

---

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. poz. 2264).

- 5) sprawianiu sprzętu – rozumie się przez to zespół czynności mających na celu przygotowanie do użycia sprzętu stosowanego do akcji ratowniczej, ćwiczeń, szkolenia;
- 6) sprzęcie ochronnym elektroizolacyjnym – rozumie się przez to wszelkie przyrządy i urządzenia chroniące strażaka prowadzącego działania przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych lub w pobliżu takich urządzeń przed porażeniem energią elektryczną, szkodliwym działaniem łuku elektrycznego lub urazami mechanicznymi;
- 7) stanowisku do ćwiczeń lub szkolenia – rozumie się przez to miejsce przygotowane i wyposażone pod względem technicznym do wykonywania ćwiczeń lub szkolenia;
- 8) strefie zagrożenia – rozumie się przez to przestrzeń narażoną na bezpośrednie działanie zewnętrznych czynników stanowiących zagrożenie dla życia, zdrowia, środowiska lub mienia;
- 9) środkach ochrony indywidualnej strażaka – rozumie się przez to sprzęt lub wyposażenie osobiste stosowane w celu ochrony strażaka przed zagrożeniami, które mogą mieć wpływ na jego bezpieczeństwo, zdrowie lub życie;
- 10) sprzęcie detekcyjnym – rozumie się przez to sprzęt i urządzenia służące do wykrywania obiektów pod napięciem, stwarzających dla strażaka zagrożenie porażeniem energią elektryczną;
- 11) wspinalni – rozumie się przez to obiekt budowlany wykorzystywany jako stanowisko do prowadzenia szkoleń, ćwiczeń, zawodów w sporcie pożarniczym i innych form doskonalenia zawodowego;
- 12) ześlizgu – rozumie się przez to stosowane w obiektach Państwowej Straży Pożarnej rozwiązanie konstrukcyjne umożliwiające podczas alarmu opuszczanie się strażaka po słupie w celu jak najszybszego wyjazdu do akcji ratowniczej.

DZIAŁ II

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby dotyczące obiektów oraz wyposażenia jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej

Rozdział 1

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby w zakresie użytkowania obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej

§ 3. W obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej warunki bezpiecznej i higienicznej służby zapewnia kierownik jednostki organizacyjnej.

§ 4. 1. Na terenie działek, na których zlokalizowane są obiekty przeznaczone dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, drogi i place manewrowe mają:

- 1) równą nawierzchnię dostosowaną do obciążenia użytkowanych pojazdów pożarniczych, sprzętu oraz składowanych materiałów;
- 2) oświetlenie zapewniające dobrą widoczność podczas poruszania się i manewrowania pojazdem pożarniczym.

2. Na drogach wewnętrznych oraz placach manewrowych, w zależności od szerokości dróg, natężenia ruchu, widoczności, określone są maksymalne prędkości pojazdów pożarniczych, środków transportu i komunikacji.

3. Drogi, o których mowa w ust. 2, oznacza się odpowiednimi znakami drogowymi zgodnymi z przepisami prawa o ruchu drogowym.

4. Wyjazd z obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej na drogę publiczną ma dobrą widoczność i jest oznakowany znakami ostrzegawczymi.

5. Na drogach publicznych prowadzących do obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, w porozumieniu z zarządcą drogi, instaluje się sygnalizatory nadające sygnały świetlne, uruchamiane w czasie wyjazdu alarmowego pojazdów pożarniczych i wstrzymujące w tym czasie ruch innych uczestników ruchu.

6. W przypadku braku lub niesprawności sygnalizatorów, o których mowa w ust. 5, bezpieczny wyjazd z obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej zapewnia się w porozumieniu z zarządcą drogi innymi środkami, w szczególności stosując dodatkowe oznakowanie wyjazdu znakami pionowymi i poziomymi.

7. W uzasadnionych przypadkach, w porozumieniu z zarządcą drogi, można odstąpić od instalowania sygnalizatorów, o których mowa w ust. 5.

§ 5. 1. W obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej wyposażonych w ześlizgi, drzwi do ześlizgu są dwuskrzydłowe, o szerokości skrzydła minimum 0,5 m, i otwierają się do środka ześlizgu.

2. Drzwi do ześlizgu są stale zamknięte w sposób uniemożliwiający ich przypadkowe otwarcie, a po otwarciu – samoczynnie unieruchamiane.

3. Drzwi otwiera się automatycznie lub ręcznie, a unieruchamia z wykorzystaniem urządzenia zamontowanego przy krawędziach drzwi.

4. Urządzenie unieruchamiające drzwi nie może powodować zaczepiania się lub potykania o jego wystające części.

5. Do ześlizgu nie stosuje się drzwi wahadłowych oraz drzwi mających przeszklenie.

6. Wnętrze ześlizgu wyposaża się w oświetlenie włączające się samoczynnie w chwili otwarcia drzwi do ześlizgu, któremu zapewnia się dodatkowe zasilanie z rezerwowego źródła prądu.

7. Nad drzwiami do ześlizgu umieszcza się oświetlenie ostrzegawcze w kolorze czerwonym oraz urządzenie akustyczne informujące o pozostawaniu drzwi w pozycji otwartej.

8. Drzwi do ześlizgu oznacza się kolorem żółtym, a na obrzeżach – pasem o szerokości 0,07 m w kolorze czarnym. Na wysokości 1,7 m od podłogi na całej szerokości drzwi umieszcza się dobrze widoczny napis w kolorze czarnym „UWAGA ZEŚLIZG – KORZYSTAĆ TYLKO W CZASIE ALARMU”.

9. Do ześlizgu doprowadza się tylko jedno wejście.

10. Słup ześlizgu ma średnicę od 0,15 m do 0,30 m oraz gładką powierzchnię.

11. Odległość między krawędzią otworu w stropie a słupem ześlizgu z każdej jego strony wynosi minimum 0,45 m.

12. Podłoga pod ześlizgiem stanowi poduszka amortyzacyjna, której zewnętrzna krawędź znajduje się w odległości większej niż 0,5 m od słupa ześlizgu, a górna jej powierzchnia – na poziomie podłogi. Granice poduszek amortyzacyjnych ześlizgów należy oznakować na powierzchni posadzki pasami o szerokości 0,1 m.

13. Słup ześlizgu jest umiejscowiony w odległości minimum 1,0 m od krawędzi najbliższej położonej stałej lub ruchomej przeszkody.

14. Odległość, o której mowa w ust. 13, może zostać zmniejszona pod warunkiem zastosowania dodatkowych rozwiązań, w stosunku do wymienionych w ust. 13, zapewniających bezpieczne korzystanie z ześlizgu.

15. W przypadku obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej mających więcej niż jedną kondygnację nadziemną i:

- 1) do sześciu stanowisk garażowych stosuje się co najmniej jeden ześlizg;
- 2) powyżej sześciu stanowisk garażowych stosuje się co najmniej dwa ześlizgi.

§ 6. Opuszczanie się po słupie ześlizgu jest dopuszczalne:

- 1) w czasie alarmów i szkolenia;
- 2) w odzieży osłaniającej tułów i kończyny oraz w obuwiu przeznaczonym do pełnienia służby;
- 3) w sytuacji gdy na słupie ześlizgu lub na poduszce amortyzacyjnej nie znajduje się inny strażak.

§ 7. 1. W pomieszczeniach obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, nie stosuje się:

- 1) progów w drzwiach;
- 2) drzwi wahadłowych, obrotowych, podnoszonych i mających przeszklenie;
- 3) drzwi wyposażonych w dodatkowe elementy, które mogą powodować zaczepianie się.

2. Dopuszcza się montowanie drzwi przeszklonych szkłem niepowodującym urazów po jego stłuczeniu oraz oznakowanych na powierzchni przeszklonej w sposób widoczny.

§ 8. 1. Garaże jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej wyposaża się w:

- 1) instalację grzewczą zapewniającą utrzymanie temperatury w ich wnętrzu nie niższej niż + 5°C;
- 2) mechaniczną instalację wyciągu spalin.

2. Pojazdy pożarnicze znajdujące się w garażu jednostki ratowniczo-gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej ustawia się wyłącznie na wyznaczonych dla nich stanowiskach.

3. Granicę stanowiska w garażu jednostki ratowniczo-gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej oznacza się na powierzchni podłogi pasem koloru białego o szerokości 0,1 m.

4. W przypadku gdy oznakowanie stanowisk garażowych zostanie wykonane w sposób trwały, zapewniający widoczne oznaczenie toru prowadzenia kół pojazdu, dopuszcza się odstąpienie od oznaczeń, o których mowa w ust. 3.

5. Między stanowiskiem, a ścianami lub elementami konstrukcyjnymi garażu, jak również za i przed pojazdem pożarniczym zapewnia się przejście o szerokości nie mniejszej niż 1,2 m. Odstępy między pojazdami umożliwiają swobodne otwieranie drzwi pojazdów.

6. Elementy konstrukcyjne, zapadki drzwi garażowych i inne elementy stwarzające możliwość uderzenia lub potknięcia się o nie oznaczają się barwami bezpieczeństwa.

7. Drzwi łączące ciągi komunikacyjne z garażem otwierają się do wnętrza garażu.

8. Drzwi, o których mowa w ust. 7, nie mogą zawężać szerokości przejścia określonego w ust. 5.

9. W garażu jednostki ratowniczo-gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej:

- 1) przed uruchomieniem silników spalinowych włącza się instalację wyciągu spalin, a w razie jej niesprawności uruchamia się silniki po otwarciu bram garażowych;
- 2) ogranicza się pracę silników spalinowych do minimum.

§ 9. 1. Bramy garażowe w obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej wyposażają się w:

- 1) przeszklenie na powierzchni nie mniejszej niż 25% szkłem lub innym tworzywem niepowodującym urazów po jego stłuczeniu;
- 2) urządzenia blokujące je po otwarciu.

2. Bramy garażowe, o których mowa w ust. 1, wyposażają się w system:

- 1) otwierania automatycznego;
- 2) otwierania ręcznego;
- 3) ostrzegawczo-zabezpieczający, informujący o ich otwieraniu i zamykaniu.

3. Bramy garażowe otwierane automatycznie wyposażają się w system blokujący je przy napotkaniu przeszkody podczas otwierania i zamykania.

§ 10. 1. W pomieszczeniach i na terenie obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej instaluje się systemy zapewniające:

- 1) automatyczne oświetlenie ciągów komunikacyjnych i pomieszczeń przeznaczonych do odpoczynku dla załogi;
- 2) wyświetlanie informacji o numerach zadysponowanych zastępów;
- 3) ogłaszanie komunikatów;
- 4) włączanie sygnałów alarmowych.

2. Systemy, o których mowa w ust. 1, na wypadek awarii mają zapewnione dodatkowe zasilanie z rezerwowego źródła prądu.

§ 11. 1. W obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, strażakom zapewnia się:

- 1) pomieszczenia i urządzenia higieniczno-sanitarne;
- 2) pomieszczenia do odpoczynku, wyposażone w miejsca do przechowywania pościeli.

2. W obiektach, o których mowa w ust. 1, wyznaczają się strefę czystą i brudną, stanowiącą układ pomieszczeń zapewniający wstępne umycie, dezynfekcję, pranie odzieży i wyposażenia, a następnie ponowne umundurowanie i wyposażenie strażaka.

3. W pomieszczeniach, o których mowa w ust. 1 pkt 2:

- 1) nie ustawia się łóżek piętrowo;
- 2) nie łączy się łóżek dłuższymi bokami;
- 3) między łózkami zachowuje się odległość co najmniej 0,8 m.

4. Do pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, stosuje się wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. poz. 1650, z 2007 r. poz. 330, z 2008 r. poz. 690 oraz z 2011 r. poz. 1034).

§ 12. Obiekty przeznaczone dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej wyposaża się w środki niezbędne do udzielenia pierwszej pomocy.

Rozdział 2

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby dotyczące wyposażenia technicznego obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej

§ 13. 1. Wspinalnia i inne stanowiska do ćwiczeń lub szkolenia są użytkowane zgodnie z instrukcją, zawierającą w szczególności warunki użytkowania i sposoby zabezpieczenia strażaka.

2. Przed rozpoczęciem ćwiczeń i szkoleń na wysokości oraz zawodów i innych form doskonalenia zawodowego na wysokości, zapoznaje się strażaka z instrukcją w zakresie zasad użytkowania wspinalni lub stanowiska do ćwiczeń lub szkolenia oraz sposobów zabezpieczenia.

§ 14. 1. Wspinalnię wyposaża się w poduszkę amortyzacyjną.

2. W czasie ćwiczeń lub szkoleń z zakresu sportu pożarniczego należy używać zabezpieczeń w postaci poduszki amortyzacyjnej i urządzenia samohamownego.

3. Wspinalnię wykorzystywaną do suszenia węży pożarniczych wyposaża się w system mocujący, zabezpieczający węże przed ich ewentualnym upadkiem.

§ 15. 1. Ćwiczebną komorę dymową wyposaża się w:

- 1) instalację oświetleniową, alarmową i wentylacyjną;
- 2) instalację monitorowania ćwiczących;
- 3) systemy bezpieczeństwa zapewniające kontrolę pracy środowiska komory;
- 4) system awaryjnego wyłączenia komory.

2. Z chwilą włączenia systemu awaryjnego wyłączenia komory włącza się automatycznie instalacja oświetleniowa i wentylacyjna, zapewniająca całkowitą wymianę powietrza w czasie nie dłuższym niż 90 sekund od chwili włączenia sygnalizacji alarmowej.

3. Kontenerowe i przewoźne ćwiczebne komory dymowe ustawia się w pobliżu budynków, w których ćwiczący mają dostęp do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, umożliwiających umycie się i kąpiel w ciepłej, bieżącej wodzie.

§ 16. 1. Konstrukcje stacjonarnych i kontenerowych komór rozgorzeniowych oraz komór ogniowych umożliwiają podczas realizowanych ćwiczeń i szkoleń niezwłoczne podanie co najmniej dwóch skutecznych prądów gaśniczych zasilanych z dwóch niezależnych źródeł wody.

2. Szerokość i wysokość drzwi do tych komór dobiera się w sposób zapewniający natychmiastową ewakuację wszystkim ćwiczącym.

3. Drzwi ewakuacyjne otwierają się na zewnątrz oraz zamykają się w sposób umożliwiający ich otwarcie od wewnątrz i z zewnątrz w każdej fazie ćwiczenia.

4. Zajęcia z użyciem otwartego ognia prowadzone są wyłącznie przez osoby posiadające odpowiednie przeszkolenie w tym zakresie.

DZIAŁ III

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby dotyczące strażaków pełniących służbę w Państwowej Straży Pożarnej

§ 17. 1. Strażak w ramach pełnienia służby:

- 1) sprawia sprzęt, stosuje środki ochrony indywidualnej i wyposażenie osobiste i używa ich zgodnie z przeznaczeniem i instrukcją użytkowania;
- 2) wykonuje czynności ratownicze i bierze udział w ćwiczeniach i szkoleniu w kompletnej odzieży specjalnej oraz z wykorzystaniem wymaganych środków ochrony indywidualnej i wyposażenia osobistego;
- 3) utrzymuje w stanie sprawności przydzieloną odzież specjalną, środki ochrony indywidualnej i wyposażenie osobiste;
- 4) niezwłocznie zgłasza stwierdzone uszkodzenia oraz braki w przydzielonym sprzęcie, środkach ochrony indywidualnej i wyposażeniu osobistym;

- 5) niezwłocznie zgłasza niedyspozycje psychofizyczne oraz powstałe urazy;
- 6) utrzymuje włosy i zarost w stanie umożliwiającym pracę w sprzęcie ochrony układu oddechowego oraz bezpieczną obsługę sprzętu.

2. Umundurowany strażak nie nosi dodatkowych elementów, biżuterii i ozdób, które w czasie prowadzonej akcji ratowniczej, ćwiczeń i szkolenia mogą powodować zagrożenia dla zdrowia lub życia strażaka.

§ 18. Do akcji ratowniczej dopuszcza się strażaka, który ukończył szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby, posiada ważne zaświadczenie lekarskie o zdolności do pełnienia służby oraz odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

§ 19. W przypadku wystąpienia zagrożeń wypadkowych, związanych z niewłaściwym zachowaniem, brawurą, lekceważeniem przepisów i zasad bezpieczeństwa, bezpośredni przełożony lub osoba nadzorująca:

- 1) przerywa wykonywane czynności i zwraca uwagę na istniejące zagrożenia;
- 2) odsuwa od wykonywanych czynności osoby rażąco łamiące przepisy i zasady bezpieczeństwa.

DZIAŁ IV

Wymagania dotyczące szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby w Państwowej Straży Pożarnej

Rozdział 1

Przepis ogólny

§ 20. Organizatorem szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby jest kierownik jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej.

Rozdział 2

Szkolenia wstępne w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby

§ 21. 1. Szkolenie wstępne w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby realizuje się w formie:

- 1) instruktażu ogólnego;
  - 2) instruktażu stanowiskowego.
2. Instruktaż ogólny prowadzi osoba realizująca zadania z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby.
3. Instruktaż stanowiskowy prowadzą osoby kierujące komórkami organizacyjnymi, w których strażak będzie realizował zadania służbowe – przy zatrudnieniu lub zmianie przez strażaka komórki organizacyjnej.
4. Instruktaż ogólny stanowi formę szkolenia o czasie trwania nie krótszym niż 3 godziny lekcyjne.
5. Instruktaż stanowiskowy dla strażaków pełniących służbę w systemie codziennym oraz w systemie zmianowym na stanowiskach kierowania stanowi formę szkolenia o czasie trwania nie krótszym niż 2 godziny lekcyjne.
6. Instruktaż stanowiskowy dla strażaków pełniących służbę w systemie zmianowym, z wyłączeniem strażaków pełniących służbę na stanowiskach kierowania, stanowi formę szkolenia o czasie trwania nie krótszym niż 10 godzin lekcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki pełnienia służby w jednostkach ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej.
7. Instruktaż stanowiskowy prowadzą osoby kierujące komórkami organizacyjnymi, w których strażak będzie realizował zadania służbowe.

Rozdział 3

Szkolenia okresowe w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby

§ 22. 1. Szkolenie okresowe strażaka jest organizowane nie rzadziej niż raz na 3 lata w formie seminarium lub instruktażu.

2. Seminarium lub instruktaż, o których mowa w ust. 1, stanowią formę szkolenia o czasie trwania nie krótszym niż 8 godzin lekcyjnych, umożliwiającą uzyskanie, aktualizowanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności dotyczących pełnienia służby w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej w sposób zgodny z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny służby.

3. Pierwsze szkolenie okresowe w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby przeprowadza się w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia przez strażaka szkolenia wstępnego w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby.

4. Kierownicy jednostek organizacyjnych, kierownicy komórek organizacyjnych oraz strażacy wykonujący zadania z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby odbywają szkolenia okresowe, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 237⁵ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320 oraz z 2021 r. poz. 1162).

§ 23. 1. Szkolenie okresowe realizują:

- 1) dowódcy jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej – dla strażaków jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) kierownicy komórek organizacyjnych odpowiedzialni za realizację procesu doskonalenia zawodowego – dla pozostałych strażaków.

2. Dopuszcza się realizację programów szkolenia przez osoby pełniące służbę lub zatrudnione w Państwowej Straży Pożarnej posiadające zasób wiedzy i doświadczenie zawodowe, jak również przez zewnętrzne podmioty szkoleniowe.

3. Szkolenia, o których mowa w ust. 1:

- 1) odbywają się podczas realizacji doskonalenia zawodowego strażaków, ujętego w planach szkolenia;
- 2) są uzupełnieniem szczegółowej tematyki z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby, realizowanej w trybie ciągłym, w ramach doskonalenia zawodowego strażaków Państwowej Straży Pożarnej.

4. Dobór osób lub podmiotów, o których mowa w ust. 2, zapewnia właściwą realizację programów szkolenia.

5. Ze szkolenia okresowego może być zwolniony strażak, który przedłoży aktualne zaświadczenie o odbyciu szkolenia okresowego w innej jednostce organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej o tej samej specyfice służby.

§ 24. Szkolenie okresowe kończy się egzaminem.

Rozdział 4

Dokumentacja szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby

§ 25. 1. Ukończenie szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby jest potwierdzone kartą szkolenia wstępnego.

2. Kartę szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby przechowuje się w aktach osobowych strażaka.

§ 26. 1. Potwierdzeniem ukończenia szkolenia okresowego z wynikiem pozytywnym jest zaświadczenie wydane przez organizatora szkolenia.

2. Kopię zaświadczenia potwierdzającego ukończenie szkolenia okresowego przechowuje się w aktach osobowych strażaka.

DZIAŁ V

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas obsługi oraz konserwacji pojazdów pożarniczych i sprzętu użytkowanego w Państwowej Straży Pożarnej

Rozdział 1

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas obsługi pojazdów pożarniczych, sprzętu specjalistycznego, maszyn, urządzeń, instalacji i narzędzi

§ 27. 1. Sprzęt specjalistyczny, maszyny, urządzenia, instalacje i narzędzia, zwane dalej „sprzętem”, wprowadza się do użytkowania po:

- 1) odbiorze przeprowadzonym przez organ dozoru technicznego lub przez inny właściwy organ, w przypadku gdy sprzęt podlega takiemu odbiorowi;
- 2) sprawdzeniu kompletności dokumentacji techniczno-ruchowej.

2. Użytkowanie sprzętu, o którym mowa w ust. 1, wymaga:

- 1) zapoznania strażaka z instrukcją obsługi lub dokumentacją techniczno-ruchową dostarczoną przez producenta i przeszkolenia w zakresie używania sprzętu;
- 2) przestrzegania przez strażaka wymagań w zakresie dbałości o sprzęt i jego prawidłowe używanie zgodnie z przeznaczeniem;
- 3) zapewnienia środków ochrony indywidualnej adekwatnych do zagrożeń wynikających z jego użytkowania;
- 4) przechowywania sprzętu w warunkach określonych w dokumentacji techniczno-ruchowej.

3. Kierownik jednostki organizacyjnej zapewnia terminową konserwację, przeglądy techniczne i naprawy sprzętu, o którym mowa w ust. 1.

4. Nie używa się sprzętu uszkodzonego, niesprawnego, niekompletnego, nieoznakowanego lub nieposiadającego aktualnych pozytywnych wyników badań sprzętu ochronnego oraz środków ochrony indywidualnej.

§ 28. Strażak sprawia sprzęt, stosuje odzież specjalną oraz środki ochrony indywidualnej i używa ich zgodnie z instrukcją obsługi lub dokumentacją techniczno-ruchową dostarczoną przez producenta. Podlegają one sprawdzeniu po każdorazowym użyciu oraz podczas przeprowadzania zmiany służby i bezpośrednio przed każdym użyciem, a stosowane podczas szkoleń i ćwiczeń podlegają sprawdzeniu przed ich rozpoczęciem.

§ 29. Podczas konserwacji sprzętu oraz innych prac wykonywanych w toku pełnienia służby:

- 1) strażak przystępujący do konserwacji sprzętu stosuje środki ochrony indywidualnej niezbędne do obsługi urządzenia;
- 2) sprzęt jest poddawany konserwacji zgodnie z dokumentacją techniczną lub instrukcją producenta;
- 3) w przypadku zauważenia uszkodzenia lub nieprawidłowego działania sprzętu strażak zgłasza zaistniałą sytuację bezpośrednio przełożonemu, a sprzęt jest wykluczony z dalszego użytkowania do momentu usunięcia nieprawidłowości.

§ 30. 1. Kabina pojazdu pożarniczego, który brał udział w akcji ratowniczej, wraz z wyposażeniem podlega czyszczeniu i dezynfekcji.

2. Czyszczenie i dezynfekcję, o których mowa w ust. 1, prowadzi się:

- 1) nie rzadziej niż raz w tygodniu w zakresie dostosowanym do potrzeb;
- 2) przy zastosowaniu środków ochrony indywidualnej zgodnie z zaleceniem producenta środka dezynfekcyjnego;
- 3) z wykorzystaniem środków dezynfekcyjnych zapewniających krótki czas działania przy szerokim spektrum biobójczym;
- 4) zgodnie z zaleceniami producenta środka dezynfekcyjnego.

3. Czyszczeniu i dezynfekcji podlegają również środki ochrony indywidualnej strażaka, w szczególności hełmy, kominiarki i rękawice, sygnalizatory bezruchu, latarki, sprzęt ochrony układu oddechowego oraz sprzęt łączności.

4. Pranie odzieży i ubrań specjalnych prowadzi się zgodnie z odrębnymi zaleceniami, określonymi przez ich producenta.

§ 31. 1. W przestrzeniach zamkniętych, w szczególności w tunelach, piwnicach i innych miejscach o ograniczonej wymianie powietrza, zapewnia się skuteczne odprowadzanie spalin powstających podczas pracy silników spalinowych lub stosuje się sprzęt i urządzenia o napędzie elektrycznym. W przypadku braku możliwości skutecznego odprowadzenia spalin strażak stosuje sprzęt ochrony układu oddechowego oraz sprzęt pomiarowy służący do wykrywania i monitorowania obecności niebezpiecznych gazów.

2. Sprzęt specjalistyczny na nierównym podłożu mocuje się w sposób uniemożliwiający jego zsuniecie się lub przewrócenie.

3. W atmosferze potencjalnie zagrożonej wybuchem stosuje się narzędzia nieiskrzące oraz sprzęt specjalistyczny w wykonaniu przeciwybuchowym.

4. Używając sprzętu oświetleniowego, nie należy powodować oślepiania strażaków, w szczególności prowadzących akcję ratowniczą, uczestniczących w ćwiczeniach lub szkoleniu na wysokości, a także kierowców pojazdów pożarniczych.

5. Nie należy odkładać sprzętu przed całkowitym zatrzymaniem się jego ruchomych elementów roboczych.

6. Podczas pracy urządzenia przewód zasilający zabezpiecza się przed uszkodzeniem.

7. Nie wolno przenosić urządzenia lub sprzętu, trzymając je za przewód zasilający.

§ 32. Pompy pożarnicze ustawia się w miejscach stabilnych zapewniających bezpieczeństwo przy ich obsłudze, z wykluczeniem zamarzniętych akwenów.

§ 33. 1. Podczas sprawiania, zmiany położenia drabiny mechanicznej lub podnośnika wyposażonego w drabinę strażak nie przebywa na przesłach roboczych.

2. Strażaka będącego w koszu drabiny, podnośnika, na drabinie lub na podeście roboczym zabezpiecza się za pomocą środków ochrony indywidualnej oraz sprzętu chroniącego przed upadkiem z wysokości.

§ 34. Za bezpieczeństwo podczas pracy drabin, podnośników, dźwigów i żurawi samojezdnych odpowiada operator tego sprzętu, posiadający odpowiednie uprawnienia.

§ 35. 1. Podczas obsługi samochodowej wyciągarki linowej należy stosować się do instrukcji bezpiecznej pracy wskazanej przez producenta.

2. Nie należy przebywać w polu napiętej liny podczas pracy wyciągarki linowej.

Rozdział 2

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas używania sprzętu ochrony układu oddechowego

§ 36. Przed rozpoczęciem pracy w sprzęcie ochrony układu oddechowego strażak:

- 1) dokonuje kontroli działania sprzętu ochrony układu oddechowego, w szczególności urządzeń do otwierania dopływu powietrza, szczelności przylegania maski, szczelności połączeń i złącz oraz wskazań przyrządów określających stan ciśnienia, umiejscowienia sygnalizatora bezruchu w okolicy barku i uruchomienia go;
- 2) potwierdza dowódcy swoją gotowość do działań, w tym sprawność systemu łączności i sprzętu ochrony układu oddechowego.

§ 37. W czasie pracy w sprzęcie ochrony układu oddechowego strażak:

- 1) zachowuje rezerwę powietrza niezbędną do wyjścia ze strefy zagrożenia;
- 2) posługuje się wcześniej ustalonymi umownymi znakami sygnalizacyjnymi i wykorzystuje łączność radiową.

§ 38. 1. Podczas pracy strażaka w sprzęcie ochrony układu oddechowego, kierujący działaniem ratowniczym:

- 1) ustala sposób komunikacji i utrzymania stałej łączności;
- 2) przekazuje informacje na temat stwierdzonych zagrożeń;
- 3) wyznacza rotę asekuracyjną, będącą w pełnej gotowości do podjęcia działań, wyposażoną w sprzęt umożliwiający podjęcie pracy w strefie zagrożenia;
- 4) w przypadku trudnych warunków pracy ogranicza czas pracy strażaka w strefie zagrożenia.

2. Rota asekuracyjna, o której mowa w ust. 1:

- 1) może realizować inne zadania poza strefą zagrożenia pod warunkiem zachowania gotowości do wejścia w strefę zagrożenia i wsparcia pracujących w niej strażaków w niezbędnym zakresie, w szczególności do pomocy w prowadzeniu ewakuacji;
- 2) posiada wyposażenie i sprzęt wymagane do realizacji czynności określonych w pkt 1, w szczególności sprzęt ochrony układu oddechowego przygotowany do niezwłocznego użycia.

§ 39. Kierujący działaniem ratowniczym może wyznaczyć osobę monitorującą czas pracy ratowników w sprzęcie ochrony układu oddechowego oraz liczbę rot wprowadzonych do strefy zagrożenia.

§ 40. 1. Dopuszcza się stosowanie sprzętu filtrującego po stwierdzeniu, że zawartość tlenu w powietrzu wynosi minimum 19% i nie występują czynniki szkodliwe powodujące konieczność pracy w sprzęcie ochrony układu oddechowego.

2. Sprzęt filtrujący dobiera się w zależności od występujących w atmosferze substancji, prowadząc stały monitoring stężenia tlenu oraz obecności gazów trujących.

§ 41. Maskę stanowiącą sprzęt ochrony układu oddechowego oraz sprzęt filtrujący zakłada się i zdejmuje wyłącznie w atmosferze niezanieczyszczonej substancjami szkodliwymi lub niebezpiecznymi, a jednocześnie w miejscu położonym jak najbliżej obszaru, na którym jest prowadzona akcja ratownicza.

DZIAŁ VI

Wymagania w zakresie zabezpieczenia medycznego strażaków podczas akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia

§ 42. 1. Podczas prowadzenia medycznych czynności ratunkowych, strażak stosuje środki ochrony indywidualnej, w szczególności rękawiczki jednorazowego użytku, okulary ochronne oraz w miarę możliwości maseczkę ochronną.

2. Medyczne czynności ratunkowe poza strefą zagrożenia strażak może prowadzić bez stosowania ubrania specjalnego i hełmu.

§ 43. 1. Akcje ratownicze, ćwiczenia lub szkolenie, stwarzające w ocenie kierującego działaniem ratowniczym lub organizatora ćwiczeń lub szkolenia ryzyko wystąpienia obrażeń wymagających podjęcia medycznych czynności ratunkowych, muszą być zabezpieczone na poziomie nie niższym niż kwalifikowana pierwsza pomoc, a w przypadku zwiększonego ryzyka – na poziomie nie niższym niż kwalifikacje ratownika medycznego, wyposażonego w sprzęt umożliwiający wykonywanie zadań zawodowych ratownika medycznego w rozumieniu ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 882, 2112 i 2401 oraz z 2021 r. poz. 159, 1559 i 1641).

2. Decyzję o ustaniu zagrożenia, o którym mowa w ust. 1, podejmuje kierujący działaniem ratowniczym lub organizator ćwiczeń lub szkolenia.

§ 44. W przypadku gdy strażak uległ ekspozycji na materiał potencjalnie zakaźny, na działanie substancji niebezpiecznych lub doznał urazu w wyniku oddziaływania innych czynników szkodliwych dla zdrowia, podlega badaniu lekarskiemu w zakresie postępowania poekspozycyjnego.

§ 45. 1. W przypadku gdy ekspozycji na materiał potencjalnie zakaźny ulegną środki ochrony indywidualnej, inne elementy umundurowania strażaka oraz sprzęt ratowniczy, należy je niezwłocznie zabezpieczyć w szczelnie zamkniętym opakowaniu na terenie prowadzonej akcji ratowniczej i przetransportować do miejsca ich odkażania lub utylizacji.

2. W przypadku zaistnienia sytuacji, o której mowa w ust. 1, kierownik jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej zapewnia odkażanie odzieży i sprzętu, a w przypadku braku takiej możliwości – utylizację odzieży i sprzętu.

DZIAŁ VII

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas ćwiczeń lub szkolenia

Rozdział 1

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby wobec organizatorów i uczestników ćwiczeń lub szkolenia

§ 46. Organizator ćwiczeń lub szkolenia zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki ich prowadzenia.

§ 47. Do uczestnictwa w ćwiczeniach lub szkoleniu dopuszcza się strażaka, który posiada aktualne zaświadczenie o odbyciu szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby oraz aktualne orzeczenie lekarskie określone w programie ćwiczeń lub szkolenia.

§ 48. 1. Przygotowując, a następnie prowadząc ćwiczenia lub szkolenie, ogranicza się do minimum okoliczności zagrażające życiu lub zdrowiu strażaka.

2. Ćwiczeń lub szkoleń nie prowadzi się:

- 1) w miejscach o dużym natężeniu ruchu bez uprzedniego zabezpieczenia tych miejsc;
- 2) na powierzchni i pod powierzchnią wody w miejscach niebezpiecznych bez właściwego nadzoru, sprzętu ratunkowego, zabezpieczenia i środków łączności;
- 3) na wysokości i poniżej poziomu terenu oraz z użyciem statku powietrznego bez odpowiedniego zabezpieczenia i środków łączności;
- 4) związanych z wykonywaniem skoków ćwiczebnych na skokochrony;
- 5) z wykorzystaniem osób do pozoracji, jeżeli zagrażałoby to ich życiu lub zdrowiu;
- 6) na wysokości, poniżej poziomu terenu oraz na wodzie i pod wodą z wykorzystaniem pozorantów nieposiadających kwalifikacji w zakresie danej specjalizacji.

3. Pozorantów oraz osoby przygotowujące pozorację wyposaża się w środki ochrony indywidualnej adekwatne do mogących wystąpić zagrożeń.

4. Teren ćwiczeń lub szkolenia zabezpiecza się przed dostępem osób postronnych niebiorących udziału w ćwiczeniach lub szkoleniu.

5. Ograniczenia, o których mowa w ust. 2 pkt 5 i 6, nie dotyczą ćwiczeń, szkoleń i egzaminów przewodników psów ratowniczych i psów ratowniczych, organizowanych dla specjalistycznych grup ratowniczych, pod warunkiem zapewnienia bezpieczeństwa pozorantów.

§ 49. 1. Przed przystąpieniem do ćwiczeń lub szkolenia prowadzący zajęcia:

- 1) sprawdza obiekt, w którym będą prowadzone ćwiczenia lub szkolenie, i stanowisko, na którym będą prowadzone, oraz sprzęt przeznaczony do ćwiczeń, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości powoduje jego usunięcie;
- 2) podejmuje decyzję co do sposobów zabezpieczenia strażaków przed czynnikami niebezpiecznymi, szkodliwymi i uciążliwymi, które mogą doprowadzić do urazu, schorzenia, złego samopoczucia lub nadmiernego zmęczenia, niepowodującego trwałego pogorszenia stanu zdrowia;
- 3) uwzględnia zgłaszane przez strażaka niedyspozycje psychofizyczne;
- 4) sprawdza, czy wszyscy uczestnicy ćwiczeń lub szkolenia są wyposażeni w wymaganą odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej;
- 5) omawia przebieg ćwiczeń lub szkolenia, a także organizację łączności i sposób przekazania decyzji o ich przerwaniu;
- 6) omawia warunki bezpieczeństwa związane z występującymi zagrożeniami.

2. Podczas ćwiczeń lub szkolenia prowadzący zajęcia:

- 1) egzekwuje przestrzeganie przez strażaka przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny służby oraz stosowanie środków ochrony indywidualnej;
- 2) niezwłocznie podejmuje działania mające na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych bądź zgłoszonych zagrożeń życia lub zdrowia strażaków oraz innych uchybień w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby.

§ 50. 1. Do każdego stacjonarnego stanowiska do ćwiczeń lub szkolenia, wyposażonego pod względem technicznym do wykonywania ćwiczeń lub szkolenia, opracowuje się instrukcję bezpieczeństwa, z którą zapoznaje się strażaka.

2. Do stanowisk mobilnych oraz tworzonych doraźnie na potrzeby ćwiczeń lub szkolenia opracowuje się dokumentację zawierającą zasady bezpieczeństwa, z którymi zapoznaje się strażaka.

§ 51. 1. Przed przystąpieniem do ćwiczeń lub szkolenia ćwiczący strażak dokonuje oceny sprawności używanych środków ochrony indywidualnej.

2. Strażaka nie dopuszcza się do ćwiczeń lub szkolenia oraz odsuwa od ich kontynuowania w przypadku braku lub niesprawności środków ochrony indywidualnej.

§ 52. Strażak uczestniczący w ćwiczeniach lub szkoleniu niezwłocznie zgłasza prowadzącemu odniesione obrażenia, a także ostrzega inne osoby o zauważonych zagrożeniach dla życia lub zdrowia.

§ 53. Prowadzący ćwiczenia lub szkolenie przerywa zajęcia w razie stwierdzenia:

- 1) niebezpieczeństwa zagrażającego życiu lub zdrowiu uczestników;
- 2) uchybień organizacyjno-technicznych;
- 3) nieprzestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny służby.

§ 54. 1. Nie stosuje się kryterium czasowego podczas ćwiczeń lub szkoleń.

2. Zezwala się na stosowanie kryterium czasowego, o którym mowa w ust. 1, podczas egzaminów, inspekcji, testów lub zawodów sportowych.

Rozdział 2

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby w trakcie realizacji zajęć sportowych

§ 55. 1. Zajęcia sportowe odbywają się pod nadzorem przełożonego, wyznaczonego przez kierownika jednostki organizacyjnej.

2. Przed rozpoczęciem zajęć, o których mowa w ust. 1, przełożony:

- 1) dokonuje oceny stanu nawierzchni (boiska, terenu), na której mają być przeprowadzone zajęcia, i sprzętu niezbędnego do ich przeprowadzenia;
- 2) sprawdza stan indywidualnego wyposażenia w sprzęt i obuwie sportowe uczestników zajęć;
- 3) zapoznaje uczestników z regulaminem obiektu oraz zasadami konkurencji, gry lub dyscypliny sportowej, której mają dotyczyć zajęcia;
- 4) omawia cel prowadzonych zajęć, ze szczególnym uwzględnieniem przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny służby;
- 5) przeprowadza ćwiczenia w formie rozgrzewki przygotowujące racjonalnie organizm do zwiększonego wysiłku.

3. Zajęcia są realizowane zgodnie z planem szkolenia.

4. Osoba określona w ust. 1 sprawuje bieżący nadzór nad przebiegiem zajęć.

5. W przypadku wystąpienia zagrożeń wypadkowych, związanych z niewłaściwym zachowaniem, brawurą, lekceważeniem przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny służby, bezpośredni przełożony:

- 1) przerywa zajęcia i zwraca uwagę na istniejące zagrożenia;
- 2) odsuwa od wykonywanych zajęć osoby rażąco łamiące przepisy i zasady bezpieczeństwa i higieny służby.

6. Po zakończeniu zajęć należy:

- 1) przeprowadzić ćwiczenia ukierunkowane na uspokojenie organizmu po wysiłku;
- 2) przypomnieć uczestnikom o konieczności niezwłocznego zgłaszania wszelkich urazów nabytych w trakcie zajęć;
- 3) dokonać ich podsumowania.

Rozdział 3

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas ćwiczeń lub szkolenia z użyciem materiałów do pozoracji

§ 56. Do pozorowania zdarzeń podczas prowadzonych ćwiczeń lub szkolenia stosuje się środki dymotwórcze neutralne dla organizmu.

§ 57. W każdym przypadku użycia podczas ćwiczeń lub szkolenia ognia otwartego oraz materiałów pirotechnicznych, w tym dymotwórczych, należy zapewnić właściwe zabezpieczenie ludzi i obiektów, uwzględniając warunki terenowe i atmosferyczne w miejscu ćwiczeń lub szkolenia i jego najbliższym otoczeniu.

§ 58. Ćwiczenia lub szkolenia z użyciem materiałów zapalających i wybuchowych mogą prowadzić wyłącznie uprawnione i wyznaczone do tego osoby.

DZIAŁ VIII

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas używania pojazdów pożarniczych i innych środków transportu

§ 59. Przed każdym wyjazdem kierowca pojazdu pożarniczego:

- 1) sprawdza gotowość eksploatacyjną pojazdu pożarniczego oraz jego bezpieczeństwo dla ruchu;
- 2) zabezpiecza wszelkie elementy wysuwane i ruchome pojazdu pożarniczego, w szczególności wyciąg, podpory, maszt oświetleniowy, maszt antenowy, uniemożliwiając przypadkowe ich wysunięcie się podczas jazdy;
- 3) zamyka wszystkie skrytki sprzętowe, skrzynie oraz dodatkowe stopnie pojazdu pożarniczego;
- 4) sprawdza poprawne zamocowanie sprzętu wewnątrz skrytek w kabinie i na dachu pojazdu pożarniczego, uniemożliwiające przypadkowe ich przesunięcie lub upadek podczas jazdy;
- 5) sprawdza prawidłowe zamknięcie oraz przewożenie elementów wyposażenia i sprzętu w przewidzianych dla nich miejscach.

§ 60. 1. Rozpoczęcie jazdy pojazdem pożarniczym następuje wyłącznie na rozkaz dowódcy, po uzyskaniu informacji od załogi o:

- 1) zabezpieczeniu sprzętu i przestrzeni ładunkowej;
- 2) zajęciu miejsc przez wszystkich członków załogi;
- 3) zamknięciu drzwi pojazdu.

2. Dowódca lub dysponent pojazdu pożarniczego nie może żądać zwiększenia prędkości pojazdu, natomiast może, ze względów bezpieczeństwa, żądać jej zmniejszenia.

3. Podczas jazdy pojazdem pożarniczym zbiornik na środek gaśniczy utrzymuje się w stanie całkowitego wypełnienia. W przypadku niemożności jego wypełnienia dopuszcza się jazdę z niepełnym zbiornikiem przy zachowaniu podczas jazdy szczególnej ostrożności.

4. Rozpoczęcie jazdy pojazdem pożarniczym jako uprzywilejowanym w ruchu drogowym rozpoczyna się na polecenie lub za zgodą dyżurnego stanowiska kierowania albo na polecenie kierującego działaniem ratowniczym.

5. Kierujący pojazdem pożarniczym uprzywilejowanym w ruchu drogowym zachowuje szczególną ostrożność.

6. Kierujący pojazdem pożarniczym może prowadzić pojazd bez hełmu i butów strażackich przeznaczonych do akcji ratowniczej.

§ 61. W czasie jazdy pojazdem pożarniczym strażak:

- 1) nie zajmuje miejsc innych niż ustalone;
- 2) nie zajmuje miejsc na stopniach i innych zewnętrznych elementach pojazdu pożarniczego, z wyjątkiem sytuacji, o której mowa w § 77 ust. 2;
- 3) nie pali wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych lub papierosów elektronicznych;
- 4) nie opuszcza pojazdu pożarniczego;
- 5) nie prowadzi zbędnych rozmów z kierowcą;
- 6) nie zdejmuje hełmu lub kasku podczas jazdy pojazdu pożarniczego jako uprzywilejowanego w ruchu, z wyjątkiem okoliczności, o których mowa w § 62;
- 7) nie zakłada sprzętu ochrony układu oddechowego.

§ 62. Załoga pojazdu przemieszcza się pojazdem pożarniczym w hełmach oraz ubraniu specjalnym z wyjątkiem:

- 1) jazdy alarmowej w związku z dojazdem do rejonu koncentracji lub punktu przyjęcia sił i środków;
- 2) jazdy alarmowej grupy operacyjnej lub innych osób funkcyjnych w ramach prowadzonej akcji ratowniczej na szczeblu taktycznym i strategicznym, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 869);
- 3) jazdy niealarmowej, związanej z powrotem z akcji ratowniczej, dojazdem do miejsca ćwiczeń, szkolenia lub wykonywania czynności służbowych i powrotem z niego.

§ 63. 1. Podczas przejazdu pod mostami, wiaduktami i innymi przeszkodami należy wziąć pod uwagę wysokość transportową pojazdu pożarniczego.

2. W kabinie pojazdu pożarniczego w miejscu widocznym dla kierowcy znajduje się informacja o wymiarach gabarytowych pojazdu i maksymalnej masie całkowitej.

3. Przepisów ust. 2 nie stosuje się do pojazdów o masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 tony.

§ 64. 1. Po przybyciu na miejsce ćwiczeń, szkolenia lub akcji ratowniczej pojazd pożarniczy ustawia się w sposób zapewniający bezpieczeństwo miejsca prowadzonej akcji, załogi i pojazdu, z zachowaniem możliwości manewrowania, w tym odjazdu lub ewakuacji.

2. O wyborze miejsca ustawienia pojazdu pożarniczego decyduje dowódca, w porozumieniu z kierowcą.

3. Jeżeli dowódca wyraźnie nie określił miejsca ustawienia pojazdu, o jego wyborze decyduje samodzielnie kierowca.

4. Dowódca wyznacza strażaków do asekuracji w celu zapewnienia bezpieczeństwa podczas manewrowania pojazdem pożarniczym, szczególnie w porze nocnej, w miejscach o ograniczonej przestrzeni i w warunkach ograniczonej widoczności.

5. Wsiadanie do pojazdu pożarniczego i wysiadanie z niego odbywa się przodem do kabiny, z wykorzystaniem elementów do tego przeznaczonych, w szczególności stopni, poręczy i drabinek.

§ 65. 1. W przypadku gdy akcja ratownicza jest prowadzona na drodze lub w jej pobliżu:

- 1) każdorazowo przed wejściem na drogę strażak zachowuje szczególną ostrożność, upewniając się, że nie ma zagrożenia ze strony innych jej użytkowników;
- 2) w pojazdach pożarniczych włącza się światła mijania oraz sygnały świetlne w postaci niebieskich światła błyskowych;
- 3) do zabezpieczenia lub zamknięcia drogi używa się, w razie potrzeby, pojazdów pożarniczych.

2. W przypadku ograniczonej widoczności należy w odpowiednich odległościach od pojazdów pożarniczych ustawić lampy sygnalizacyjne i znaki ostrzegawcze, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach dotyczących ruchu drogowego.

DZIAŁ IX

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas akcji ratowniczej

Rozdział 1

Wymagania ogólne

§ 66. Pojazd pożarniczy dysponowany do akcji ratowniczej jako pierwszy lub samodzielny ma obsadę zapewniającą bezpieczne podjęcie czynności ratowniczych.

§ 67. Strażak uczestniczący w akcji ratowniczej:

- 1) używa sprzętu zgodnie z instrukcją obsługi;
- 2) melduje dowódcy nadzorującemu odcinek bojowy o każdym przypadku oddalenia się z terenu tego odcinka i powrotu na ten teren;
- 3) utrzymuje stałą łączność z kierującym działaniem ratowniczym lub dowódcą odcinka bojowego;
- 4) wykonuje polecenia wydane przez kierującego działaniem ratowniczym;
- 5) melduje kierującemu działaniem ratowniczym o zauważonych, napotkanych zagrożeniach wpływających na bezpieczeństwo w miejscu prowadzonej akcji.

§ 68. Podczas akcji ratowniczej, uwzględniając poziom kierowania, kierujący działaniem ratowniczym lub dowódca odcinka bojowego:

- 1) rozpoznaje zagrożenia i informuje uczestników akcji o ich występowaniu;
- 2) w zależności od występujących zagrożeń lub ich braku określa rodzaj zabezpieczenia strażaka w wyroby służące zapewnieniu bezpieczeństwa lub ochronie zdrowia i życia, w szczególności odzież specjalną, sprzęt i środki ochrony indywidualnej;
- 3) wyznacza, oznakowuje i zabezpiecza miejsce akcji ratowniczej;
- 4) ustala sygnały i środki alarmowe oraz odwód do udzielenia natychmiastowej pomocy strażakom przebywającym w strefie zagrożenia;
- 5) egzekwuje przestrzeganie przez strażaków przepisów, zasad bezpieczeństwa i higieny służby oraz stosowanie środków ochrony indywidualnej;
- 6) kieruje do akcji ratowniczej co najmniej dwóch strażaków, wyznaczając spośród nich dowódcę, z zastrzeżeniem § 83;
- 7) rozpoznaje i ustala najbezpieczniejsze drogi odwrotu lub ewakuacji;
- 8) nadzoruje pracę strażaków w sprzęcie ochrony układu oddechowego, zgodnie z § 37 i § 38;
- 9) nadzoruje pracę strażaków oraz stan ich zabezpieczenia na stanowiskach szczególnie zagrożonych;
- 10) kontroluje, dla celów bezpieczeństwa, stan liczebny podległych strażaków, w szczególności przebywających w strefie zagrożenia;
- 11) organizuje, według potrzeb, pomiar czasu przebywania strażaków w strefie zagrożenia, z wykorzystaniem urządzeń do tego przeznaczonych lub kart pracy sprzętu ochrony układu oddechowego;
- 12) współpracuje z personelem technicznym nadzorującym poszczególne urządzenia i instalacje techniczne;
- 13) według potrzeb podejmuje działania mające na celu odłączenie obiektu od instalacji gazowej, cieplnej, wodociągowej, elektroenergetycznej, teletechnicznej;
- 14) niezwłocznie podejmuje działania mające na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych bądź zgłaszanych zagrożeń życia lub zdrowia strażaków oraz innych uchybień w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby;
- 15) do czasu ograniczenia lub likwidacji zagrożeń, o których mowa w pkt 14, zabezpiecza strażaków przed ich skutkami, a niesprawny sprzęt specjalistyczny lub środki ochrony indywidualnej wycofuje z użycia i skutecznie zabezpiecza przed ponownym wykorzystaniem;
- 16) w razie zagrożenia wybuchem stosuje wszelkie możliwe środki zabezpieczające przed skutkami wybuchu oraz ogranicza do niezbędnego minimum liczbę strażaków znajdujących się w strefie zagrożenia;
- 17) podejmuje decyzję o natychmiastowych poszukiwaniach zaginionych strażaków.

§ 69. Kierujący działaniem ratowniczym, w zależności od rodzaju wykonywanych czynności ratowniczych oraz panujących warunków atmosferycznych, podejmuje działania w celu zapewnienia:

- 1) wymiany strażaków biorących udział w akcji ratowniczej;
- 2) odpoczynku;
- 3) rezerwy i wymiany potrzebnych środków ochrony indywidualnej;
- 4) napojów, w ilości zaspokajającej potrzeby strażaków;
- 5) posiłków;
- 6) środków łączności, sygnalizacji i oświetlenia terenu akcji ratowniczej.

§ 70. 1. Rozpoznanie, wyznaczenie strefy zagrożenia oraz inne czynności ratownicze wewnątrz tej strefy są wykonywane przez co najmniej dwóch strażaków.

2. Strażakom w strefie zagrożenia wyznacza się do asekuracji co najmniej dwóch strażaków wyposażonych w sprzęt ochronny o takim samym stopniu zabezpieczenia jak strażacy pracujący w tej strefie, z wyłączeniem akcji ratowniczej, o której mowa w § 83.

§ 71. Przed wejściem do strefy zagrożenia strażak:

- 1) uruchamia sygnalizator bezruchu, a w przypadkach tego wymagających – również sprzęt wykrywczo-pomiarowy;
- 2) sprawdza funkcjonowanie sprzętu ochrony układu oddechowego, zgodnie z § 37 i § 38;
- 3) potwierdza dowódcy swoją gotowość oraz sprawność systemu łączności i sprzętu ochrony układu oddechowego;
- 4) zapoznaje się z ewentualnymi drogami ewakuacji.

§ 72. 1. Przerwanie pracy i wyjście strażaka ze strefy zagrożenia bez rozkazu właściwego dowódcy może nastąpić w razie:

- 1) bezpośredniego zagrożenia życia;
- 2) wystąpienia urazu lub złego samopoczucia;
- 3) stwierdzenia uszkodzeń sprzętu ochrony układu oddechowego;
- 4) stwierdzenia naruszenia rezerwy powietrza niezbędnej na czas powrotu;
- 5) pogorszenia się warunków pożarowych w stopniu uniemożliwiającym skuteczne działanie przy użyciu posiadanego sprzętu gaśniczego;
- 6) utraty łączności.

2. W sytuacji, o której mowa w ust. 1, strażak:

- 1) powiadamia kierującego działaniem ratowniczym lub dowódcę odcinka bojowego o samowolnym opuszczeniu strefy;
- 2) po zakończeniu akcji ratowniczej przedstawia uzasadnienie swojej decyzji wraz z opisem podjętych czynności.

3. Na żądanie kierującego działaniem ratowniczym uzasadnienie, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, strażak bez zbędnej zwłoki składa w formie pisemnej.

4. Po wyjściu ze strefy zagrożenia, strażak melduje dowódcy o zrealizowanych zadaniach oraz o swoim stanie psychofizycznym.

§ 73. W miejscach zagrożonych bezpośrednim kontaktem z materiałami oraz czynnikami niebezpiecznymi i szkodliwymi dla życia i zdrowia, przed podjęciem oraz w trakcie czynności ratowniczych, stosuje się sprzęt i urządzenia specjalistyczne sygnalizujące zaistniałe zagrożenia.

§ 74. W przypadku gdy istnieje możliwość zastąpienia strażaka właściwym sprzętem, do strefy zagrożenia wprowadza się roboty, bezałogowe statki powietrzne lub inny sprzęt.

Rozdział 2

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej w czasie gaszenia pożarów i w warunkach ograniczonej widoczności

§ 75. Podczas gaszenia pożaru kierujący działaniem ratowniczym lub dowódca odcinka bojowego:

- 1) kieruje do akcji ratowniczej strażaka wyposażonego w środki ochrony indywidualnej, sygnalizator bezruchu, sprzęt oświetleniowy, sprzęt łączności bezprzewodowej, niezbędny sprzęt wykrywczo-pomiarowy oraz podręczny sprzęt burzący;
- 2) utrzymuje łączność ze strażakiem i kontroluje czas przebywania strażaka w strefie zagrożenia, zapewniający bezpieczny odwrót lub ewakuację;
- 3) zapewnia asekurację strażaka, o której mowa w § 70 ust. 2.

§ 76. W celu zmniejszenia zagrożenia związanego z działaniem płomieni, promieniowania cieplnego, dymu i gazów strażak stosuje środki ochrony indywidualnej oraz wykorzystuje zasłony naturalne i sztuczne.

§ 77. 1. Prowadząc linie węzowe:

- 1) na szlaku komunikacyjnym, należy je zabezpieczyć;

- 2) w miarę możliwości unika się tarasowania nimi przejść, drzwi, schodów i innych szlaków komunikacyjnych;
- 3) pionowo, podwiesza się je i zabezpiecza przed obsuwaniem;
- 4) wykorzystuje się zwijadła, przyczepki i pojazdy wężowe.

2. Budując linię wężową z wykorzystaniem pojazdu pożarniczego będącego w ruchu, strażak znajdujący się w części załadunkowej pojazdu jest wyposażony w:

- 1) środki ochrony indywidualnej chroniące przed upadkiem z wysokości i jest przymocowany do stałego elementu konstrukcyjnego pojazdu;
- 2) środki łączności umożliwiające stały kontakt z kierowcą pojazdu pożarniczego.

§ 78. Strażak operujący prądem gaśniczym:

- 1) kieruje go w sposób niepowodujący zniszczenia konstrukcji obiektu lub jego zawalenia;
- 2) ogranicza w miarę możliwości ilość używanego środka gaśniczego, wykorzystując do tego celu elementy regulacyjne prądownicy;
- 3) nie używa zwartego prądu wody przy pożarach pyłów i materiałów pylących oraz w przypadku możliwości wytworzenia mieszanin wybuchowych przez te substancje;
- 4) nie używa prądu wody i piany do gaszenia materiałów i surowców wchodzących z wodą w niebezpieczne reakcje;
- 5) nie kieruje zwartego prądu gaśniczego na ludzi.

§ 79. 1. Strażaka pracującego w strefie zadymionej wyposaża się w sprzęt ochrony układu oddechowego.

2. Strażak poruszający się jako pierwszy sprawdza przed sobą drogę, obecność przeszkód i miejsc niebezpiecznych, sygnalizuje niebezpieczeństwa oraz ostrzega o niebezpieczeństwach strażaków poruszających się za nim.

§ 80. Wprowadzając strażaków do pomieszczeń zadymionych, piwnic, kanałów, studni, zbiorników i innych pomieszczeń o skomplikowanym układzie lub do miejsc trudno dostępnych, należy stosować optymalne zabezpieczenie ratowników umożliwiające:

- 1) skuteczne podjęcie akcji ratowniczej;
- 2) natychmiastową ewakuację;
- 3) udzielenie pomocy;
- 4) wprowadzenie rotacji asekuracyjnej.

Rozdział 3

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej z zakresu ratownictwa technicznego

§ 81. W pojazdach, środkach transportu i innych środkach lokomocji, które w wyniku zaistniałego zdarzenia uległy awarii lub uszkodzeniu, należy wyłączyć silniki i w miarę potrzeby odłączyć źródła ich zasilania, które mogą stanowić zagrożenie w miejscu prowadzonej akcji ratowniczej.

Rozdział 4

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej w przypadku zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiacyjnych, nuklearnych i wybuchowych, w tym zdarzeń o charakterze terrorystycznym

§ 82. Na miejscu akcji ratowniczej przeprowadza się dekontaminację wstępną ludzi oraz sprzętu narażonego na działanie substancji niebezpiecznych.

§ 83. Podczas prowadzenia akcji ratowniczej w przypadku zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiacyjnych, nuklearnych i wybuchowych, w tym zdarzeń o charakterze terrorystycznym, liczbę strażaków do prowadzenia akcji i asekuracji określa:

- 1) kierujący działaniem ratowniczym – w zakresie podstawowym;
- 2) dowódca specjalistycznej grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego – w zakresie specjalistycznym.

§ 84. 1. Nie wprowadza się strażaka do strefy niebezpiecznej bezpośrednio objętej bądź zagrożonej pożarem lub innym zagrożeniem, w której znajdują się niewypały (niewybuchy), amunicja, materiały i urządzenia wybuchowe lub występują zagrożenia o charakterze terrorystycznym, z wyjątkiem sytuacji, o których mowa w § 112 ust. 2.

2. W przypadku konieczności prowadzenia akcji ratowniczej w strefie zagrożonej pożarem lub wybuchem są one prowadzone z zastosowaniem wszystkich możliwych środków bezpieczeństwa.

§ 85. W przypadku zdarzeń o charakterze terrorystycznym akcją ratowniczą w strefie zagrożenia prowadzi się we współpracy ze służbami odpowiedzialnymi za fizyczne zwalczanie terroryzmu.

§ 86. 1. W przypadku zdarzeń, w których występują zagrożenia chemiczne, biologiczne, radiacyjne, nuklearne i wybuchowe, akcją ratowniczą w strefie zagrożenia prowadzi się, współdziałając z właściwymi organami i podmiotami.

2. Kierujący działaniem ratowniczym informuje strażaka o występującym zagrożeniu chemicznym, biologicznym, radiacyjnym, nuklearnym i wybuchowym.

Rozdział 5

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej na wysokości lub poniżej poziomu terenu oraz ćwiczeń i szkolenia na wysokości lub poniżej poziomu terenu

§ 87. 1. Podczas prowadzenia akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia na wysokości oraz poniżej poziomu terenu stosuje się sprzęt ochrony przed upadkiem z wysokości.

2. Podczas prowadzenia akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia na wysokości oraz poniżej poziomu terenu linię wężową zabezpiecza się przed upadkiem.

§ 88. Podczas prowadzenia akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia na wysokości oraz poniżej poziomu terenu, w szczególności przed ich rozpoczęciem, sprawdza się stabilność, zabezpieczenie przed zmianą położenia, a także wizualnie stan techniczny konstrukcji lub urządzeń oraz ich stałych elementów służących do mocowania linek.

§ 89. Podczas prowadzenia akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia z kosza drabiny lub podestu roboczego podnośnika wyposaża się strażaka w sprzęt, o którym mowa w § 87 ust. 1, umożliwiający ewakuację z wysokości nie mniejszej niż maksymalny wysięg tych urządzeń.

§ 90. 1. Podczas używania pożarniczych drabin przenośnych:

- 1) sprawia się je tak, aby w trakcie używania nie straciły stateczności;
- 2) wchodzi się i schodzi przodem do drabiny.

2. Drabinę przystawną ustawia się w taki sposób, aby wystawała co najmniej o trzy szczeble ponad powierzchnię, na którą prowadzi.

3. W przypadku konieczności wejścia przez otwory w ścianach budynku ustawia się drabinę, w zależności od sytuacji, z boku lub z przodu otworu, w sposób umożliwiający bezpieczne przejście z drabiny na dolną krawędź otworu. Kierujący działaniem ratowniczym lub dowódca odcinka bojowego w uzasadnionych przypadkach podejmuje decyzję o innym ustawieniu drabiny przystawnej.

4. Niedopuszczalne jest opuszczanie się ślizgiem po bocznicach drabin.

§ 91. 1. W celu zapewnienia bezpiecznej pracy z zastosowaniem pożarniczych drabin przenośnych należy:

- 1) bezwzględnie przestrzegać zasad określonych przez producenta drabin w instrukcji obsługi;
- 2) uwzględnić nośność podłoża, na którym zamierza się sprawić drabinę;
- 3) oczyścić teren w obrębie podstawy drabiny;
- 4) sprawiać drabinę pod kątem około 75 stopni do podłoża;
- 5) starannie dobierać pod kątem wytrzymałości punkty oparcia wierzchołka drabiny;
- 6) podczas wchodzenia i schodzenia po drabinie przestrzegać zasady „prawa ręka – lewa noga, lewa ręka – prawa noga”;
- 7) zapewnić stateczność ustawienia i zabezpieczenia drabiny.

2. Przy prowadzeniu linii węzowej po drabinie:

- 1) w czasie wchodzenia i schodzenia po drabinie umieszcza się linię węzową między nogami, przy jednoczesnym przewieszeniu prądownicy przez bark ku tyłowi;
- 2) w czasie wnoszenia linii węzowej po drabinie przydziela się strażakowi jeden odcinek linii węzowej;
- 3) buduje się i prowadzi linię węzową bez zasilania jej wodą;
- 4) na stanowisko gaśnicze w budynku wciąga się linię węzową za pomocą linki dopiero po przejściu strażaka z drabiny do wnętrza budynku;
- 5) podczas wciągania linii węzowej z prądownicą zabezpiecza się prądownicę przed możliwością odłączenia;
- 6) nawodnienie linii gaśniczej następuje po zbudowaniu stanowiska gaśniczego i potwierdzeniu gotowości przez strażaka operującego prądem gaśniczym;
- 7) nie zwiększa się i nie zmniejsza w sposób gwałtowny ciśnienia wody w linii węzowej.

§ 92. Zarówno przed czynnościami ratowniczymi wykonywanymi w studniach, wykopach, podziemiach, usypiskach, jak i w trakcie tych czynności, miejsce akcji ratowniczej zabezpiecza się przed możliwością obsunięcia się lub zawalenia terenu oraz monitoruje się w tych miejscach zawartość tlenu w powietrzu i obecność gazów niebezpiecznych.

Rozdział 6

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia na wodzie (lodzie) i pod wodą (lodem) oraz na obszarach powodziowych, zalewowych i zalodzonych

§ 93. Podczas akcji ratowniczej na wodzie używa się sprzętu pływającego wyposażonego w:

- 1) kamizelki asekuracyjne lub ratownicze w liczbie odpowiedniej do liczby przewożonych osób;
- 2) wiosła lub silnik o mocy i masie dostosowanej do wytrzymałości kadłuba.

§ 94. W przypadku ratowania ludzi znajdujących się na lodzie strażak przed rozpoczęciem działań nakłada kamizelkę asekuracyjną lub ratowniczą, kask ochronny oraz zabezpiecza się linką ratowniczą. W zależności od sytuacji stosuje inne niezbędne środki ochrony osobistej, w szczególności chroniące przed wychłodzeniem i utonięciem.

Rozdział 7

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej w sytuacji zagrożenia porażeniem prądem elektrycznym

§ 95. 1. Przed rozpoczęciem akcji ratowniczej kierujący działaniem ratowniczym zapewnia:

- 1) wyłączenie dopływu prądu elektrycznego do urządzeń lub instalacji elektrycznych mogących powodować zagrożenie;
- 2) sprzęt detekcyjny w celu identyfikacji obiektów pod napięciem.

2. W sytuacji, o której mowa w ust. 1, kierujący działaniem ratowniczym ściśle współpracuje z odpowiednią służbą energetyczną w celu wyłączenia dopływu prądu elektrycznego oraz może żądać potwierdzenia wyłączenia na piśmie.

3. W przypadku braku możliwości wyłączenia dopływu prądu elektrycznego używa się w odpowiedni sposób narzędzi i sprzętu ochronnego elektroizolacyjnego, które są oznakowane i mają certyfikaty dopuszczenia do użytkowania.

4. Sprzęt detekcyjny powinien być stosowany w warunkach przewidzianych przez producenta i w sposób opisany w instrukcji użytkowania.

5. Urządzeń lub instalacji elektrycznych, w przypadku w którym występuje możliwość porażenia prądem, nie wolno dotykać bez zastosowania narzędzi i sprzętu, o których mowa w ust. 3.

§ 96. 1. Wyłączenia dopływu prądu elektrycznego do urządzeń lub instalacji dokonuje się przez wyłączenie oznakowanego przeciwpożarowego wyłącznika prądu, a w przypadku jego braku – przez wyłączenie oznakowanego głównego wyłącznika prądu lub wyłącznikami różnicowoprądowymi.

2. Wyłączenia dopływu energii elektrycznej do urządzeń lub instalacji o znacznym stopniu zaawansowania technicznego, w zależności od sytuacji, dokonuje się:

- 1) przy urządzeniach elektrycznych, w szczególności w zakładach przemysłowych, energetycznych, podstacjach, transformatorach – wyłącznie we współpracy z zakładowym elektrykiem, służbą pogotowia elektrycznego lub służbą energetyczną;
- 2) na liniach napowietrznych lub sieci trakcyjnej – przez zażądanie od właściwych organów przerwania dopływu prądu i uszynienia sieci z dwóch stron, w ścisłej współpracy stanowisk kierowania z ośrodkami dyspozycyjnymi tych organów;
- 3) w środkach komunikacji o napędzie elektrycznym – przez odciążenie pantografów od sieci i odłączenie prądu z baterii akumulatorów we współpracy z obsługą środka komunikacji;
- 4) w pojazdach o napędzie elektrycznym – przez odłączenie źródeł energii elektrycznej.

§ 97. W przypadku gdy nie został odłączony dopływ prądu elektrycznego, kierujący działaniem ratowniczym:

- 1) ogranicza działania w strefie niebezpiecznej do niezbędnego minimum, realizuje tylko priorytetowe czynności ratownicze i uwzględnia podczas akcji zagrożenia wynikające z występowania napięcia w sieci;
- 2) przyjmuje, że każde urządzenie, instalacja elektryczna oraz trakcja elektryczna znajdują się pod napięciem, i informuje strażaka o występującym zagrożeniu.

§ 98. Podczas akcji ratowniczej w pobliżu urządzeń elektrycznych, instalacji i przewodów energetycznych:

- 1) zwraca się uwagę na możliwość powstania porażen wywołanych napięciem krokowym, łukiem elektrycznym albo prądami indukcyjnymi;
- 2) stosuje się w szczególności sprzęt ochronny elektroizolacyjny.

§ 99. 1. W razie pożaru palące się lub narażone na zapalenie części urządzeń elektroenergetycznych należy wyłączyć. Podczas gaszenia urządzeń i elementów instalacji, do których dopływ energii elektrycznej nie został wyłączony, stosuje się gaśnice i urządzenia gaśnicze przeznaczone do gaszenia urządzeń elektrycznych pod napięciem, zgodnie z instrukcją producenta, oraz inny sprzęt i środki gaśnicze, które nie stwarzają zagrożenia porażenia prądem elektrycznym.

2. W przypadku akcji gaśniczych przy urządzeniach elektroenergetycznych oraz w ich pobliżu należy zachowywać od nich odpowiedni odstęp podczas gaszenia, zgodnie z informacją określoną na gaśnicach oraz urządzeniach gaśniczych lub aktualnym stanem wiedzy technicznej.

Rozdział 8

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej w czasie katastrof budowlanych

§ 100. Podczas organizacji akcji ratowniczej w miejscu katastrofy budowlanej należy zapewnić współpracę odpowiednich służb technicznych, inspekcji i organów nadzoru budowlanego.

§ 101. Przed rozpoczęciem rozbiórki lub wyburzania konstrukcji budowlanych, zachowując środki ostrożności, należy:

- 1) ocenić stabilność elementów konstrukcji;
- 2) przeprowadzić ewakuację ludzi z terenu akcji ratowniczej i bezpośredniego sąsiedztwa konstrukcji budowlanej;
- 3) wyznaczyć strefy zagrożenia.

§ 102. 1. Prowadząc prace związane z rozbiórką i wyburzaniem konstrukcji budowlanych, stosuje się metody, sprzęt i narzędzia dostosowane do rozbieranych lub wyburzanych elementów.

2. Podczas prac, o których mowa w ust. 1:

- 1) nie prowadzi się prac rozbiórkowych w sposób stwarzający zagrożenie dla pozostałych ratowników;
- 2) nie przewraca się ścian lub innych części obiektu przez podkopywanie i podcinanie;
- 3) do wyburzania nie używa się lin i łańcuchów o długości mniejszej niż trzykrotna wysokość wyburzanych konstrukcji;
- 4) nie składa się i nie magazynuje się gruzu na drogach ewakuacyjnych.

§ 103. 1. Prace rozbiórkowe prowadzi się, w miarę możliwości, zgodnie z kierunkiem wiatru, zajmując stanowiska na nienaruszonych częściach konstrukcji, po wyznaczeniu dodatkowo strefy objętej zakazem przebywania osób.

2. W przypadku zrzucania z wysokości rozbieranych elementów budowlanych miejsce prowadzonych prac należy odpowiednio wygradzić i oznakować.

3. Zrzucanie elementów budowlanych należy prowadzić z zapewnieniem bezpieczeństwa osób prowadzących działania ratownicze poniżej.

§ 104. Podczas pracy żurawi, dźwigów oraz innych maszyn i urządzeń przebywanie w bezpośrednim zasięgu ich pracy jest dozwolone wyłącznie za zgodą kierującego działaniem ratowniczym i operatora.

Rozdział 9

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej w czasie nadzwyczajnych zjawisk pogodowych

§ 105. Podczas akcji ratowniczej w czasie burz lub silnych wiatrów:

- 1) unika się gromadzenia sprzętu i zajmowania stanowisk w pobliżu drzew i obiektów, szczególnie w pobliżu słupów i kominów;
- 2) zwraca się uwagę na zerwane kable, przewody oraz urządzenia zagrażające porażeniem prądem elektrycznym;
- 3) zwraca się uwagę na zagrożenie dla ratownika związane z użyciem podczas akcji ratowniczej drabin mechanicznych, podestów ruchomych, dźwigów i żurawi.

§ 106. Podczas akcji ratowniczej w czasie występowania ujemnych temperatur:

- 1) zachowuje się szczególną ostrożność przy używaniu sprzętu ochrony układu oddechowego w związku z możliwością wystąpienia nieprawidłowości w jego pracy na skutek mrozu;
- 2) zachowuje się ciągłość przepływu wody w liniach węzowych;
- 3) przy wyznaczaniu stanowisk gaśniczych uwzględnia się przeciążenia konstrukcji budowlanej wskutek zamarzania wody użytej do gaszenia;
- 4) zachowuje się szczególną ostrożność w pobliżu linii węzowych i na stanowiskach gaśniczych w związku z możliwością powstania oblodzeń;
- 5) w miarę potrzeby zapewnia się: ciepłe napoje i posiłki, rezerwę suchej odzieży oraz miejsce do ogrzania.

Rozdział 10

Wymagania bezpieczeństwa i higieny służby podczas prowadzenia akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia z wykorzystaniem statku powietrznego

§ 107. Podczas prowadzenia akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia z wykorzystaniem statku powietrznego przestrzega się następujących zasad bezpieczeństwa:

- 1) dojsście lub dojazd do statku powietrznego następuje po wezwaniu przez pilota lub załogę tego statku;
- 2) kontakt z pilotem lub załogą nawiązuje się drogą radiową lub za pomocą umówionych znaków gestowych;
- 3) przy podchodzeniu lub podjeżdżaniu do śmigłowców zachowuje się szczególną ostrożność, zwracając uwagę na wirujące elementy;
- 4) nie podchodzi się do śmigłowców od strony wznoszącego się zbocza;
- 5) zezwala się na podejście strażaków do statku powietrznego wyłącznie z boku, w strefach dozwolonych, bezpiecznych;
- 6) zabezpiecza się oczy przed pyłem i zanieczyszczeniami;
- 7) zabezpiecza się lub usuwa wszystkie luźne przedmioty w rejonie lądowiska mogące unieść się w strumieniu powietrza oraz zamyka się drzwi i okna pojazdów pożarniczych.

§ 108. Lądowisko przeznaczone dla statku powietrznego wyznacza się i zabezpiecza zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 85 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. z 2020 r. poz. 1970 oraz z 2021 r. poz. 784 i 847).

§ 109. W przypadku prowadzenia akcji ratowniczej podczas wypadków i katastrof lotniczych:

- 1) w miarę możliwości dojeżdża się do statku powietrznego zgodnie z kierunkiem wiatru;
- 2) ustawia się pojazdy tak, aby w razie konieczności łatwo mogły zmienić pozycję.

§ 110. Za warunki bezpieczeństwa podczas lotu bezzałogowego statku powietrznego odpowiada jego operator.

§ 111. Akcję ratowniczą na terenie lotniska prowadzi się zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 85 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze.

Rozdział 11

Podejmowanie i prowadzenie akcji ratowniczej w szczególnych okolicznościach

§ 112. 1. W przypadku uzyskania informacji o osobie poszkodowanej znajdującej się w strefie zagrożenia kierujący działaniem ratowniczym przyjmuje, że nastąpił stan bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego.

2. Kierujący działaniem ratowniczym w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego może odstąpić od zasad powszechnie uznanych za bezpieczne.

§ 113. 1. W przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu zagrożenia dla i ze strony zwierząt kierujący działaniem ratowniczym w zależności od zagrożenia decyduje o potrzebie współpracy z lekarzem weterynarii lub innymi specjalistami.

2. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia strażaków kierujący działaniem ratowniczym może odstąpić od ratowania zwierząt.

§ 114. Wezwanie pomocy przez strażaka pracującego w strefie zagrożenia następuje w przypadku, gdy strażak:

- 1) zagubi się, zostanie uwięziony, ulegnie upadkowi z wysokości lub odniesie obrażenia mogące zagrażać jego życiu lub zdrowiu;
- 2) odnajdzie zagubionego, uwięzionego, rannego lub nieprzytomnego strażaka;
- 3) jest unieruchomiony, zaplątany i nie zdoła się wyswobodzić w pierwszej próbie;
- 4) stwierdzi awarię sprzętu ochrony układu oddechowego lub gdy aktywuje się w tym sprzęcie alarm niskiego ciśnienia i strażak nie jest w stanie wyjść ze strefy zagrożenia;
- 5) ulegnie dezorientacji w wyniku całkowitego braku widoczności, braku kontaktu z linią gaśniczą lub innym sprzętem wykorzystywanym do asekuracji;
- 6) nie będzie w stanie zlokalizować innej drogi odwrotu, gdy skorzystanie z podstawowego wyjścia zostanie uniemożliwione przez pożar, zawalenie lub inną przeszkodę;
- 7) znajdzie się w innej sytuacji, którą uzna za sytuację bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia własnego lub innych osób.

§ 115. 1. Wezwanie przez strażaka pomocy polega na:

- 1) trzykrotnym podaniu kryptonimu okólnikowego „RATUNEK”;
- 2) określeniu, kto wzywa pomocy;
- 3) określeniu, gdzie się znajduje, co się stało i jaki rodzaj pomocy jest potrzebny.

2. Działanie w celu wezwania pomocy, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, należy prowadzić do momentu, aż odebranie wezwania zostanie potwierdzone przez kierującego działaniem ratowniczym.

3. Działania w celu wezwania pomocy mogą być prowadzone przez kontakt głosowy, drogą radiową lub przez użycie innych form komunikacji, ustalonych z kierującym działaniem ratowniczym: za pomocą dźwięku sygnalizatora bezruchu, gwizdka lub znaków gestowych.

4. W przypadku nadania drogą radiową kryptonimu „RATUNEK” użytkownicy radiotelefonów pracujących na danym kanale radiowym przerywają korespondencję i koncentrują się na prowadzeniu nasłuchu. Ze strażakiem wzywającym pomocy korespondencję prowadzi kierujący działaniem ratowniczym lub dowódca odcinka bojowego.

§ 116. 1. W przypadku zaistnienia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia strażaków strażak, który jako pierwszy zauważył to niebezpieczeństwo, niezwłocznie przekazuje informację o zagrożeniu kierującemu działaniem ratowniczym lub dowódcy odcinka bojowego w strefie zagrożenia bądź w jej wydzielonej części.

2. Kierujący działaniem ratowniczym lub dowódca odcinka bojowego wydaje rozkaz o natychmiastowym wycofaniu przez przekazanie sygnału alarmowego „GEJZER”.

3. W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia sygnał alarmowy „GEJZER” może przekazać każdy strażak.

4. Strażak, który otrzymał rozkaz wycofania się ze strefy zagrożenia przekazany w formie sygnału alarmowego „GEJZER”, niezwłocznie potwierdza wykonanie tego rozkazu.

5. Sygnał alarmowy „GEJZER” może być przekazany przez kontakt głosowy, drogą radiową lub przez użycie innych form komunikacji, ustalonych z kierującym działaniem ratowniczym: za pomocą gwizdka, przekazu głosowego nadawanego przez urządzenie akustyczne pojazdu pożarniczego, dźwięku o długości 10 sekund wydawanego za pomocą sygnału pneumatycznego pojazdu pożarniczego.

DZIAŁ X

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 117. 1. Wymagania wobec obiektów przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej stosuje się do nowo budowanych obiektów budowlanych bądź obiektów przebudowywanych, rozbudowywanych, nadbudowywanych, remontowanych w zakresie prac objętych przebudową, rozbudową, nadbudową lub remontem.

2. W istniejących obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej wymagania, o których mowa w § 11 ust. 2, wprowadza się do dnia 1 stycznia 2023 r.

§ 118. Zaświadczenia o ukończeniu szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby wydane na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów zachowują ważność do czasu ich wygaśnięcia.

§ 119. Traci moc rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. poz. 1115).

§ 120. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji: *M. Kamiński*